

Kajaanin linnan
tutkimuskohteet v. 2003
raportti K. Uotila
syksy 2003

3.11.2003
FT Kari Uotila
Muuritutkimus ky
20780 Kaarina
kari.uotila@kolumbus.fi
050 - 5287360

Kajaanin linnalla tehty tutkimuskäynti syksyllä 2003.
Raporttiin sisältyy liitekartta, jossa numeroitu eri kohteet ja cd, jossa kohteista digikuvat.

Tarkistetut ja tutkitut kohteet:

kohde 1.

Länsitornin eteläosa.

Ilmeisesti suurikokoinen kivi poistettu korjaustyössä ja taustan laasti ja sisäosan kiviosa on näkyvissä.

Avatun / poistetun alueen syvyys n. 55-60 cm.

Sisäosan laasti liittyy pinnasta kohti sisäosaa tulevat kivet samaan rakenteeseen.

Tulkinta:

Pintaosan kivimuuraus on samaa kuin sisäosan kivi - ja laastirakenne.

Kohde 2. Länsitornin eteläosassa.

Aivan pintalaasti on uutta korjausta

Muu laasti pinnan takana on samaa kuin muurin sisäosan laasti

tulkinta:

Pintamuuraus on suurten kivien osalta samaa kuin sisäosan laasti.

Kohde 3.

Muurin sisällä tornin ja seinän liitoksessa hirrenkolo.

Hirren laastipainanne ulottuu muurin pinnasta sisään vähintään n. 130 cm.

Myös hirren kolon reunoilla suuremmat pintakivet ja tasaosan laasti vaikuttaa yhtenäiseltä.

Kohde 4.

Hirsi näkyvissä seinän kulmassa, paksu hirsi (kuusta ?)

Paksu hirrenkolo ulottuu seinän sisään ainakin 150-200cm, todennäköisesti enemmän.

Muurin pintaosassa ensin n. 100 cm syvyinen korjausosa, sitten alkuperäinen kivi- ja laastiosa ja sen takana hirren muotoa noudatteleva laastipinta.

Keskiosan alkuperäisen muurin ydinosa laasti ja kiviosa ulottuu hirren kulkusuunnan eteen, joka kertonee siitä, että muurin sisällä ollut hirsi ei ole ulottunut seinän pintaan saakka.

Kohde 5.

Seinän ikkuna-aukko.

Ikkunan yläpinnassa punaista väripintaa ja alla pohjalaasti. Selvästi vanhempaa pintaa, mutta alkuperäisyyttä vaikea todeta.

Kohde 6.

Pitkässä seinäosassa ikkuna-aukko, jossa yläpuolisen katekiven laastipinnassa punaista maalia. Maalipinnan ikää vaikea arvioida. Näyte otettu (nro 1)

Kohde 7.

Syvän huonetilan seinä, jossa 170 cm syvyyteen ulottuva kolo tai aukko (7a). Ulkoseinän puolella ei ole havaittavaa aukkoa tai rakennetta, mutta on mahdollista, että aukko on suljettu jossakin ulkoseinän korjausvaiheessa.

Samassa huoneessa itäseinässä (7b) lahonneen hirren pää, joka tulee esiin muurauksesta.

Kohde 8.

Itäpään portaikon yläosa.

Kynnyskivet jatkuvat osin seinäosan kivilimityksen alle ja näyttävät samalta rakenteelta.

Portaikkotasanne näyttää muodostuvan selvästi kivosasta, mutta portaikon jatko ylöspäin on vielä epäselvä,

Kohde 9.

Sisäpihan sisäseinän eteläpuoli.

Kiviosan alaosassa kiinni taustalaastissa, ylemmät kivikerrat ei.

Linja n. ikkuna-aukon ja oviaukon alareunan paikkeilla, jonka yläpuolinen osa siis varmuudella korjausta, alapuolisesta ei voi olla täysin varma.

Kohde 10.

Sisäpihan eteläseinän oviaukon alue.

Lohkaremaisat luonnonkivipiilet ovat kokonaan uutta muurausta eivätkä ole liitteessä takaosan muuraukseen

Vanhempaa muurausta kynnyskivien alla olevat kaksi havaittua kivikertaa.

Mikään ei viittaa oven alkuperäisyyteen.

Oviaukon edessä olevat porrasaskelmat kokonaan uuden maakerroksen päällä.

Tulkinta:

seinässä vanha alaosa, mutta mikään ei nyt liitä merkitseviin rakenteisiin.

Kohde 11.

Sisäpihan eteläseinän oviaukon kynnys.

Oviaukolle johtavat kynnyskivet pihan puolella sisäosan seinän eteläseinässä.

Ylempi kivikerta on ainakin varmuudella suoraan betonin ja mullan päälle, mahdollisesti myös alempi kivikerta.

Kohde 12.

Sisäpihan pohjoinen pitkäseinä.

2 kerrosta murenevaa tiilimuurausta ja laastia.

Pintakivet kiinni takana olevassa laastissa.

Ylin kivikerta seinässä todennäköisesti kokonaan uutta osaa.

Tulkinta:

osa muurin alaosaa voi olla vanhempaa, mutta asia on vielä epävarma.

Tutkimuksen mahdollisuudet:

Ensimmäinen havainto on jälleen se, että linnassa tehtävät arkeologiset kaivaukset tulisi suunnitella niin, että ne tukisivat samalla muurien tutkimusta. Esim. suljetussa kellarissa tehty koekuoppa olisi pitänyt siirtää takaseinän kiviperustuksen edustalle, jolloin yhdellä kaivamisella olisi saatu selvyys maakerroksista (kuten nytkin) ja sen lisäksi tieto eri muuriosien välisistä rakennusvaiheista. Malli, jossa arkeologiset kaivaukset etenevät omaa tahtiaan ja omilla paikoilla ja muurien tutkimus ja korjaaminen omaansa ei voi olla modernin suunnitellun tutkimustoiminnan peruslähtökohta. Samoin voi taas todeta, että historiallisen ajan tutkimuskohteissa perinteiset kivikautiseen tutkimustraditioon kuuluvat 1 x 1 m:n kokoiset satunnaiset koekuopat eivät ole paras ratkaisu vaan laajemmat kaivausalueet, jolloin nähdään kerrosten yhteydet ja muut seikat huomattavasti paremmin.

Toinen havainto on se, että pintakivien analyysin antama kuva siitä, että pintamuureissa on vanhempia osia saa vahvistusta muurien sisäosista. Useissa pintamuurien avatuissa kohteissa on selviä merkkejä siitä, että pintakivet liittyvät sisäosan muuraukseen ja laastiin. Tämä vaikuttanee korjausten jatkosuunnitteluun.

Kolmas havainto on se, että sisäpihan muureissa (sillan alla) on alaosissa mahdollisesti alkuperäistä - tai ainakin vanhempaa korjausta - olevia osia, mutta kaikki näkyvät rakennusdetaljit (kuten oviaukko ja ikkuna) ovat myöhempää korjausta.

Neljäs havainto on se, että itäpään ylempään kerrokseen johtavan portaikon tasanne näyttää liittyvän muuhun muuraukseen ja ulottuu osin kivimuurauksen alle. Tämä voisi kertoa siitä, että tasanne kuuluu portaikon alkuperäiseen rakenteeseen. Seuraavassa vaiheessa pitäisi selvittää portaikon yläpuoliset askelmat nykyisen korjauslaastin alla.

Yhteenveto:

Vuoden 2003 Kajaanin linnassa tekemäni tutkimuskäynnin perusteella voisi todeta, että korjaustöiden aikana on tullut ja tulee jatkossakin pieniä, mutta tärkeitä rakenteellisia piirteitä, jotka tulee dokumentoida ja selvittää huolellisesti.

Niiden perusteella voidaan vielä vahvistaa tai muuttaa kuvaa linnan rakennusvaiheista.

Kaarinassa 3.11.2003

FT Kari Uotila
Muuritutkimus ky

